

Tragom Zajednice koja brine

Prioritetni je zadatak svake lokalne zajednice njezino nastojanje usmjereno unapređenju kvalitete života njezinih građana kao uvjeta njezinog napretka. Negativne psihosocijalne pojave (poremećaji u ponašanju, nasilje, ovisnosti...) djeluju kao sputavajući faktor razvoja pojedine sredine te se odgovornost za razinu njihove pojavnosti nameće upravo zajednici.

U procesu donošenja prvog županijskog Plana za zdravlje, među utvrđenim javno-zdravstvenim prioritetima *isplivala* je ovisnost, tada doista gorući problem za zajednicu. U to se vrijeme iskazala potreba za uspostavljanjem ili jačanjem kapaciteta za liječenje i tretman ovisnika. Međutim, istovremeno je pažnja usmjerena i u pravcu organiziranja zajednice i stvaranja uvjeta za što manju potražnju za sredstvima ovisnosti svake vrste kroz prevenciju na što široj osnovi.

Projekt kojeg je pokrenuo Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s Upravnim odjelom za zdravstvo i socijalnu skrb Istarske županije, započeo je 2003. godine na području županije i provodio se na četiri lokaliteta, odnosno područja gradova s po dvije manje okolne općine (Labin, Pazin, Poreč, Pula). Odluke tadašnjih ključnih ljudi još davne 2003. godine o uključivanju pojedinih jedinica lokalne samouprave u realizaciju projekta *Zajednice koje brinu*, rezultirale su višestrukom dobiti za zajednicu, za stručnjake, a indirektno i za brojne obitelji.

Zajednice koje brinu - kao model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih projekt je koji je oko zajedničkog cilja okupio brojne stručnjake na regionalnoj razini, koji su se više godina susretali i učili te uz superviziju i stručnu podršku znanstvenog tima tražili i pronalazili odgovore na mnogobrojna pitanja.

Vrlo je rano bilo izvjesno da će ovaj projekt značajno doprinijeti odgovorima na pitanja koja sebi struka često postavlja, vezano za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih, poput: koji su oblici PUP-a djece i mladih najizraženiji u našim sredinama, koje su to snage koje nam stoje na raspolaganju u našoj sredini, a koje je još potrebno uključiti, što zajednica treba činiti i na koji način kada je u pitanju prevencija poremećaja u ponašanju djece i mladih?

Usljedila su brojna predstavljanja projekata ključnim ljudima i donositeljima odluka u zajednici kojim zgodama je isticana važnost definiranja čimbenika rizika i usmjerenost na smanjivanje njihovih utjecaja, kao i jačanje čimbenika zaštite, kao što su uloga obitelji, škola kao rizik ili zaštita, ulaganje u slobodno vrijeme djece i mladih.

U projektu se kroz sam proces istraživanja istovremeno vodilo računa da svaka aktiv-

nost doprinese općoj senzibilizaciji za prevenciju. Uz to, projekt *Zajednice koje brinu* utjecao je na učinkovitost procjene programa/ projekata sa svrhom da se podrže upravo oni najkvalitetniji i najučinkovitiji (podizanje kvalitete kandidiranih programa, usaglašavanje načina procjene na razini cijele Županije, ujednačavanje kriterija raspisanih natječaja za financiranje javnih potreba, bolja pokrivenost programskih područja JLS i regionalne samouprave, potpuniji uvid u način i svrhu korištenja odobrenih sredstava, povećanje ekonomičnosti, poticanje traženja ostalih izvora financiranja, razvijanje partnerskih odnosa i međusektorske suradnje, jačanje kapaciteta civilnog sektora).

Cilj ovog znanstvenog projekta bio je usmjeren iznalaženju modela za pozitivan razvoj djece i mladih osnažujući pritom obitelji, škole i lokalne *zajednice koje brinu*, odnosno koje promiču zdravlje, kvalitetno učenje i zaštitu. U istraživanju se polazilo od pretpostavke da postoje mnogi rizični, ali i zaštitni čimbenici povezani s razvojem poremećaja u ponašanju djece i mladih, kako na razini samog djeteta i mladog čovjeka, tako naročito i na razini funkcioniranja obitelji, škole i lokalne zajednice.

Ovaj je znanstveni projekt akcijskog karaktera, osim provedbe samog istraživanja, imao za cilj omogućiti razvoj lokalnih resursa za primjenu naučenog u pojedinim istarskim lokalitetima i županiji kao cjelini. U tom smislu formirani su brojni timovi stručnjaka i drugih važnih ljudi u navedenim lokalitetima koji su uz aktivno sudjelovanje u provedbi istraživanja i uz vodstvo, imali priliku na znanstvenim osnovama primjenjivati učinkovitiju strategiju prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, uvažavajući i evaluirajući dotadašnja dostignuća i aktualnu ponudu postojećih programa na lokalnoj i županijskoj razini.

Svrha *Zajednice koje brinu* je opće unaprjeđenje znanja iz područja preventivnih znanosti, programiranje modela prevencije na lokalnoj razini na osnovi procjene potreba i resursa u zajednici te jačanje zajednice za organiziranje prevencije poremećaja u ponašanju.

U projekt je bilo uključeno 60 stručnjaka direktno uključenih u rad projekta (koordinatori za županiju, koordinatori po većim i manjim lokalitetima, eksperti u timovima, članovi grupa u 5 prioriteta), organizatori istraživanja (u svim vrtićima, osnovnim i srednjim školama, gradovima i općinama, građani i ključni ljudi) na 12 lokaliteta, voditelji preventivnih programa prikupljenih u svrhu procjene njihove učinkovitosti (39) te studenti različitih fakulteta Sveučilišta u Zagrebu iz IŽ (4).

Prema rezultatima provedenog istraživanja, popisanih resursa i većeg broja programa te iz provedenih analiza utvrđena su prioriteta područja preventivnog djelovanja na području IŽ, odnosno socijalno- emocionalno učenje djece, vještine odgoja/ komunikacije za roditelje, partnerstvo vrtić/ škola, obitelj, zajednica, norme u zajednici – prevencija ranog pijenja mladih, unaprjeđivanje i uspostavljanje standarda rada savjetovaništva na području IŽ.

Timovi stručnjaka radili su na implementaciji novih programa (primjena PATHS programa, vezano za prioritet socijalno- emocionalno učenje djece), razvoju postojećih programa prema kriterijima učinkovitih programa/ znanstveno utemeljenih programa (poticanje i razvoj programa usmjerenih jačanju odgojnih kompetencija i vještina za roditelje), osmišljavanju i razvoju osiguravanja kvalitetne, dvosmjerne suradnje vrtića/ škola i roditelja/ obitelji (suradnja vrtića/ škola i roditelja/ obitelji), osmišljavanju i razvoju strategija utjecanja na norme u zajednici prema konzumiranju alkohola od strane mladih (konzumiranje alkohola od strane mladih; norme o konzumiranju alkohola u zajednici) te boljem povezivanju i unaprjeđivanju rada svih savjetovaništva u županiji prema standardima uspješnosti (savjetovaništva).

Upravo na tragu *Zajednice koje brinu*, osnovan je *Obiteljski centar Istarske županije*, koji kao ustanova predstavlja značajan resurs u području podrške obitelji, provedbi obiteljskog savjetovanja (oko 600 novih korisnika godišnje i više od 1500 usluga), provedbi većeg broja programa za roditelje s naglaskom na ranu obiteljsku podršku, kao i preventivnih programa namijenjenih djeci i mladima (više od 250 korisnika grupnih programa godišnje). Također je dobrim dijelom na tom tragu i činjenica da su među devet novih javnozdravstvenih prioriteta (zahvaljujući senzibilizaciji zajednice za prevenciju te prepoznavanju potrebe za osnaživanjem obitelji kao nezamjenjivog okruženja za odrastanje mladih), nakon provedenih ispitivanja i procjene potreba tijekom 2012. za novo razdoblje izlučena barem tri prioriteta neposredno vezana na djecu i obitelji, kao što su: *Mentalno zdravlje djece i mladih, Podrška obitelji i Rane intervencije za djecu s poteškoćama*.

"Zajednica koja je u vlasništvu svojih problema, na najboljem je putu za njihovo rješavanje, prevenciju i brigu za dobrobit svojih građana." (iz knjige Josipe Bašić i Sonje Grozić- Živolić: ZKB, Model prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, Razvoj, implementacija i evaluacija prevencije u zajednici, Zagreb 2010.)

**Ines Puhar
Tihana Mikulčić**